

Убивство в гаремі

Про книгу

Син султани-українки Шехсувар (Марії), Осман III, найстаршим в історії Османської імперії — у 55 років зійшов на трон. За нетривале правління (1754–1757 рр.) у гаремі трапилася низка підозрілих смертей. Найгучнішою стала втрата наступника престолу — 42-річного Мехмеда. Поголос про це дійшов до вух яничарів. Звинувачуючи султана, вони ледь не підняли у Стамбулі повстання. Утім, Осман III і сам жив під страхом стати наступною жертвою таємничого вбивці. Ким був палацовий душолюб? Відповідь на це запитання знайшов головний євнух гарему.



ОЛЕКСАНДРА
ШУТКО

УБИВСТВО
В
ГАРЕЦІ

© Видавництво "НК-Богдан"

www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-7993-8

Детективний історичний роман
доби правління сина султани-українки
Шехсувар (Марії), Османа III

ОЛЕКСАНДРА
ШУТКО



УБИВСТВО В ГАРЕМІ

Син султани-українки Шехсувар (Марії), Осман III, найстаршим в історії Османської імперії — у 55 років зійшов на трон. За нетривале правління

(1754–1757 рр.) у гаремі трапилася низка підозрілих смертей.

Найгучнішою стала втрата наступника престолу — 42-річного Мехмеда. Поголос про це дійшов до вух яничарів. Звинувачуючи султана, вони ледь не підняли у Стамбулі повстання. Утім, Осман III і сам жив під страхом стати наступною жертвою таємничого вбивці.

Ким був палацовий душогуб? Відповідь на це запитання знайшов головний євнух гарему.

Розділ I

Хто отруїв Гюльшен?

У пічних димарях завивав поривчастий вітер, що ганяв темні, як ніч, хмари. За вікном палацу загрозово блиснуло, й покотився важкий гуркіт громовиці. Старенька жінка сиділа на просторому ложі в оточенні сотень розшитих золотими блискітками подушок і, тихо погойдуючись, зі заплющеними очима монотонно бубоніла:

«Бісмi-Лляхі-р-Рахмані-р-Рахім!
Куль хууа Аллаху Ахад,
Аллаху с-Самад.
Лям ялід уа-лям юляд,
уа лям якун-ляху куфуан ахад»¹.

Ні безперервні блискавиці, ні потужна злива не змусили її відволіктися. Вона заглиблено проговорювала кожне слово сури «Аль-Іхляс». І так щоразу перед сном — по сто й більше разів. Адже пророк Магомет сказав: «Хто щиросердно прочитає цю суру, того Всевишній захистить від вогняної геєни Пекла. Якщо ж людина прочитає її сто разів, то Всевишній Аллах простить їй гріхи п'ятдесяти років за умови, що вона не скоїла кровопролиття, користолюбства, розпусти та вживання алкоголю»².

Однак не лише це заохочувало султана повторювати на ніч свідчення про святість Єдиного Бога. Заглиблюючись у молитву, вона забувала про тяготи життя у султанському палаці й лому в старечих кістках. Бачила себе юною дівчинкою Марійкою, яка обожнювала весняні сонячні ранки і коней. Згадувала, як мчала верхи на улюбленій білій кобилці Катрі, розпустивши темне хвилясте волосся на заздрість усім місцевим дівчатам.

Такою її уперше помітив у палацовому саду султан Мустафа II. Тоді вона як новоприбула рабиня без дозволу євнуха³ осіддала гнідого жеребця і намагалася на ньому вискочити за його мури. Так хотіла вибратися на волю і повернутися додому, до батьків, з якими її розлучили османські вояки, захопивши в ясир⁴.

Але не склалося. Надто серйозною у султана була охорона. Тож вона молилася, щоби покаранням за втечу була смерть. «Краще вже вмерти, ніж скніти у цьому палаці, як пташка у клітці», — казала собі.

Утім, замість ката на неї чекав султан, який спокусив сміливу чорнявку. Тієї ночі назавжди зникла юнка Марійка, перетворившись на Шехсувар⁵...

Доки валіде⁶ марила, бурмотячи безперервно суру, служниця Ульміє намагалася побороти дрімоту. Тому й собі почала читати Коран, який шанобливо розгорнула на інкрустованій слоновою кісткою підставці — рахле. Сидячи на великій оксамитовій подушці, змушувала себе сфокусуватися на прочитаному, але літери зрадницьки розпливалися перед очима. Так міцно її хилило на сон.

Раптом у коридорі, за великими дубовими дверима, пролунали гучні жіночі крики. Ульміє з переляку аж скочила з місця.

— Що там коїться? — занепокоїлася стара напівсліпа, але все ж не глуха валіде.

— Зараз гляну, — відповіла служниця і почула застережливе:

— Стій! Я з тобою.

Ульміє покійно схилила голову в очікуванні на султана. Та ж повільно сповзла з ложа і, намацавши кістлявими з покрученими пальцями ногами м'які оксамитові капці, скомандувала:

— Дай руку!

Тримаючись за лікоть служниці, валіде Шехсувар пошкандибала до виходу з оздоблених ізнікськими кахлями покоїв. У коридорі гарему⁷ на неї чекала жахлива картина: на холодній камінній підлозі лежала бліда з розтріпаним білявим волоссям наложниця, а з кута її посинілого рота стікала маленьким струмочком багряна кров.

Усі присутні, які наполохано метушилися, помітивши валіде, враз стихли. Вона ж поспіхом пригладила сиве, як сніг, волосся та стривожено звернулася до другого євнуха гарему — дебелого чорношкірого Ебу Вукюф Ахмета, який схилювався над нещасною.

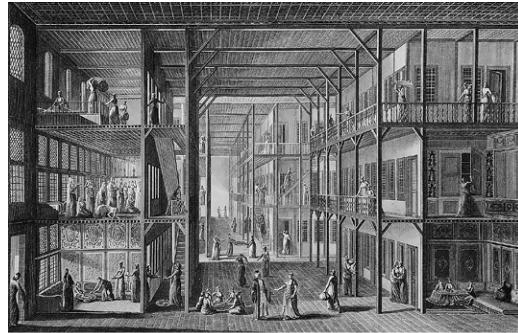
— Вона жива?

Той, доторкнувшись до блідої шиї наложниці, заявив безнадійно:

— На жаль, ні, султано.

— О, мій Аллаху! — зойкнула валіде, схопившись тремтячими долонями за серце.

— Вам погано? — занепокоїлася служниця Ульміє.
Шехсувар заперечливо захитала головою, кажучи:
— Значно краще, ніж цій сердешній дівчині. Хто вона? — запитала, придивляючись до її скривавленого обличчя.



Султанський гарем. А. І. Меллінг. 1819 р.

Ульміє розгублено стелула плечима.
— Наложниця Гюльшен. Вона прислужувала на палацовій кухні. Допомогала євнухам розносити їжу, — підказав другий євнух гарему Ахмет-ага.
— Бідна дитина, — зітхнула валіде. — Хто ж її убив? — запитала розгнівано лікарку, яка щойно прибула з палацової лікарні.
Схилившись над убитою, та уважно оглянула її лице та руки, а потім проголосила:
— Схоже на те, що дівчину отруїли.
— Який жах, — простогнала валіде. — Хто ж здатен на таке в султанському гаремі? — розгублено запитала.
— Це мав би з'ясувати кизляр-ага⁸, — підвівшись, проказав євнух Ахмет. — До речі, де він?
— Я ту-у-ут, — захекано протягнув Хазнедар Бешир, який через старість та подагру ледь додибав до місця злочину, спираючись на інкрустовану золотом палицю.
Потім довго водив рукою за широким паском, шукаючи окуляри, без яких нічого не бачив перед собою. Намацавши їх, полегшено видихнув. Аж раптом вигукнув:

— Гюльшен, дитино, як же так?..

— Тебе, аго, треба запитати, як так сталося, що в гаремі з'явився отруювач? — не стримався євнух Ахмет, якого дратувала безпорадність старого нерозторопного кизляр-аги.

— А й справді, — вигукнула валіде й почула, як невдоволено загули наложниці, котрі обступили убиту.

— Ану тихо! — раптом загарчав на них, наче стара гієна, кизляр-ага. — Усі розійшлися по своїх кімнатах! — скомандував.

Наложниці відразу ж підкорилися. У коридорі залишилася валіде зі служницею, лікаркою та євнухами, які стояли над бездиханним тілом дівчини.

— Що робитимемо, султано? — запитав кизляр-ага, який дещо збадьорився, гаркнувши на наложниць.

— Прибери її та поквапся з похованням.

— Чи варто про це сповістити повелителю?

— Ні в якому разі! — застерегла валіде. — Він уже відпочиває. Тільки-но заспокоївся після невдалої прогулянки верхи, коли через норовливого жеребця ледь не випав зі сідла. За це хотів зітнути голову конюха. На щастя, я вчасно втрутилася...

Від таких слів кизляр-ага боязко озирнувся, втягуючи у плечі шию. Тоді ж почув від валіде:

— На тебе, Бешире, покладаю велику надію. Знайди убивцю!

— Робитиму все необхідне! — пообіцяв той, проводжаючи поглядом виснажену переживаннями султаною.

За нею потягнувся Ахмет-ага, який почав бурмотіти:

— Гадаєте, Бешир впорається з таким складним завданням? Я знаю цього ледацюгу. Він замість того, щоби допитати усіх на кухні та в гаремі, піде собі солодко спати. І начхати йому на те, що всі ми — у великій небезпеці, бо в палаці вільно розгулює отруювач.

— Ага має слухність, султано. Слід негайно розслідувати вбивство цієї нещасної, — підтримала євнуха схвильована Ульміє.

Валіде Шехсувар, страждаючи від болю у натомлених ногах, невдоволено скривилася. Проте все ж визнала, що варто поквапитись із пошуком убивці, тому проказала:

— Покладаюся на тебе, Ахмете. Роби все, що треба.

— Зараз же почну допитувати наложниць, — гарячкувато пообіцяв євнух і щез за дверима.

— Аллах — у поміч, — кинула йому вслід знесилена валіде.

Позіхаючи, попрямувала до ложа.

Ахмет-ага відразу побіг до кімнат гарему, де застав наложниць, які налякано обговорювали подробиці жахливого убивства товаришки Гюльшен. Помітивши наближеного до валіде євнуха, дівчата винувато потупили очі.

— Отже, хто останнім бачив живою Гюльшен? — звернувся той із запитанням.

— Я, аго, — несміливо озвалася худенька білолиця наложниця.

— Як тебе звати? — поцікавився євнух.

— Хафізе.

— То де ти бачила Гюльшен?

— На кухні, коли відносила брудні таці з-під плову. Вона якраз забирала їжу для шехзаде⁹. Гадаю, коли від них поверталася, її і вбили.

Ахмет-ага, вислухавши дівчину, відразу мовив:

— Гаразд. А хто ще щось чув чи бачив підозріле цього вечора?

Наложниці розгублено переглядалися.

— Невже нічого незвичного не помітили? — засумнівався євнух.

— Ні, аго. Все було, як завжди, — проказала Хафізе під схвальне мовчання товаришок.

— Дивно, — буркнув невдоволено євнух, а потім додав напутньо:

— Можете лягати спати. Завтра знову зайду до вас.

Дівчата слухняно потяглися до своїх матраців, що лежали попід стінами просторих покоїв, і почали поволі засинати. Але Ахмету-азі було не до сну. Йому видалося дивним, що у гаремі, який перебуває під цілодобовим наглядом євнухів та служниць, можна непомітно вбити наложницю.

«Ніколи такого не було. Хоча служу тут уже понад тридцять років. За покійного султана Махмуда I — брата нині правлячого Османа III ніхто нікого не труїв. Тепер же звідки узялися такі умільці, які знаються на отруті?» — дивувався євнух.

Тоді ж йому спало на думку, що це міг зробити хтось із новеньких, тобто з тих, які недавно отримали доступ до султанського палацу та кухні.

«Хто б це міг бути?», — замислився Ахмет-ага, перебираючи в пам'яті імена усіх служників і навіть наложниць.

Але так нікого й не згадав, бо Осман III з моменту сходження на трон п'ять місяців тому не залучав нових осіб до прислуги. Та й не дуже цікавився гаремом. Лише часом спілкувався зі своєю улюбленицею — кароокою та чорнокосою грузинкою Лейлою.

«Останнім новим призначенням був тільки великий візир Хекімоглу Алі-паша. Але це смішно, щоби він труїв наложниць султана. Навіщо йому це?» — пирхнув крізь пухкі вуста євнух.

Тоді ж вирішив навідатися до покоїв шехзаде, де востаннє бачили убиту.

«Може, там щось чули та бачили...» — сподівався.

Минувши кілька коридорів гарему та покручених сходинок, Ахмет-ага вийшов у палацовий сад із мармуровим водограєм і ошатними альтанками. Узявши смолоскип, попрямував до входу в окрему будівлю зі заґратованими вікнами. Перед ним слухняно розступилися брамники, які охороняли вхідні ворота з важкими засувами. Прочинивши їх, євнух увійшов до темного приміщення, звідки в обличчя вдарив неприємний запах цвілі.

Ахмет-ага відразливо зморщився, бо згадав, як страждав через надмірну вологість усі тридцять років, які перебував тут разом із майбутнім султаном Османом III. Той за правління дядька Ахмеда III та брата Махмуда I, тобто майже пів століття сидів тут за зачиненими дверима.

Наблизившись до покоїв, що склалися з кількох кімнат, євнух відчув, як стиснулося серце. А все — через спогади, котрі раптом ринули на нього.

«Тут я охороняв спокій теперішнього повелителя. Будучи шехзаде, він сидів у цих стінах із кількома десятками підстаркуватих наложниць і постійно переживав за своє життя, — зі сумом згадував євнух. — Хоча з часів Ахмеда I братів правлячого султана вже не страчували, а тримали замкненими у покоях палацу Топкапи¹⁰, які отримали назву «кафес», тобто «золота клітка». Та золотом тут і не пахло, — відзначив про себе Ахмет-ага, вважаючи правдивим лише друге слово у цій назві. — Бо ми жили тут, як у справжній клітці», — подумки бідкався.

Відтак постукав до покоїв найстаршого шехзаде Мехмеда, якому невдовзі мало виповнитися вже сорок років. Звідти висунувся заспаний чорношкірий євнух Енвер у пожмаканій піжамі. Змірявши поглядом Ахмета-агу, він запитав роздратовано:

— Чого тобі? Якого біса припхався сюди проти ночі?

— За наказом валіде-султан я розслідую вбивство наложниці Гюльшен. Вона була тут увечері, незадовго до загибелі... — випалив Ахмет-ага.

— Яке таке вбивство? — не дослухавши, перервав непрошеного гостя ошелешений почутим євнух.

Той йому серйозним тоном пояснив:

— Наложницю Гюльшен, яка прислуговувала на кухні та приносила для шехзаде їжу. Опісля візиту до них хтось її підступно отруїв.

— Не може бути... — налякано забелькотів Енвер.

— Коли ти бачив її востаннє? — запитав Ахмет-ага.

— Була тут сьогодні Гюльшен, приносила вечерю. Мала цілком нормальний вигляд. Я їй подякував. Вона пішла далі у покої шехзаде Мустафи. Більше її не бачив, — поквапився запевнити євнух, почувши скрегіт сусідніх дверей.

Їх прочинила, наполохана голосами, середнього віку служниця Айше. Помітивши Ахмета-агу, запитала:

— Щось сталося?

— Каже, що вбили нашу Гюльшен. Запитує, хто тут міг її отруїти? — вставив збентежено євнух Енвер.

— Що ти городиш? — налетіла на нього розлючена Айше. — Кому потрібні ці ігри? Навіщо це? Хто хоче звести наклеп на наших шехзаде?

— Тихо! Заспокойся, жінко! — прикрикнув на неї Ахмет-ага. — Ніхто нікого не звинувачує. Я, за наказом, валіде, намагаюся з'ясувати цю ситуацію.

— А що, Гюльшен і справді мертва? — не вірила Айше.

— На жаль, так. Хтось її отруїв.

— О, Аллах, яке горе! — схвильовано скрикнула служниця.

— Ти бачила її сьогодні? — почула від Ахмета-аги.

— Авжеж. Вона, як завжди, принесла нам їжу та пішла жива й здорова. Що було потім, я не знаю, — додала спантеличена Айше.

— Зрозуміло, — буркнув невдоволено євнух.

Разом з тим у нього зникло бажання йти до інших покоїв і будити служниць молодших шехзаде Абдулхаміда й Баязида. Підозрював: ті нічого нового йому не скажуть.

— Що ж, будьте здорові та бережіть себе, — кинув на прощання Ахмет-ага і стрімкою ходою полишив цю ненависну йому будівлю.

Допит персоналу кухні також не дав бажаного результату. Ахмет-ага засмучено брів до своїх покоїв, не вірячи, що у цьому замкненому просторі можна непомітно вбити людину.

«Хтось щось усе одно мав бачити. Але чому всі мовчать?» — здивовано запитував себе.

Раптом почув у коридорі якийсь підозріле шарудіння. Придивившись, побачив, як з-за фіранок вислизнула дівоча постать, яка крадькома наближалася до нього.

— Я маю вам дещо сказати, — зашепотіла вона.

Ахмет-ага помахом руки запросив її до своїх покоїв. Тільки-но за обома зачинилися двері, дівчина скинула з обличчя чадру і, назвавшись подругою покійної Гюльшен, заявила:

— Я — наложниця Зевкі. У валіде служу швачкою. Бачила, як ви сьогодні допитували наложниць, але змовчала, бо не знала, чи варто про таке розповідати.

— Що маєш на увазі? — почула зацікавлене і пошепки проказала:

— Я помітила, що останні кілька днів Гюльшен якось дивно поводитися.

— Тобто? — перепитав євнух.

Зевкі зам'ялася, добираючи правильні слова.

— Кажи, як є, не соромся, — наполягав той.

Тож дівчина зібралась із духом і випалила:

— Її останнім часом постійно нудило, тому вона пішла до лікарки. А потім усю ніч проплакала. Хоча ще кілька тижнів тому світилася від щастя і з невимовною радістю бігала на кухню. Так уже їй не терпілося потрапити до покоїв наших шехзаде...

— Оце так новина! — радо вигукнув євнух.

Потім дістав із-за паска торбинку з грошима і, вийнявши звідти золотий, поклав у долоню дівчини.

— Це тобі за вірність нашій валіде.

— Дякую, аго, — схилила голову Зевкі.

— Але це — ще не все, — хитро посміхнувся євнух. — Хочу, аби ти слухала, що говоритимуть у гаремі про вбивство Гюльшен, та переказувала мені почуте. Зможеш?

— Аякже, аго, — погодилася наложниця. — Єдине, матиму до вас прохання.

Ахмет-ага насторожився. Зевкі нерішуче проказала:

— Нашому повелителєві потрібні нащадки. Як я бачу, башкадин¹¹ Лейлі це не під силу. Тож хочу запропонувати себе його величності падишаху для цієї богоугодної справи.

— А ти спритна, — розсміявся євнух.

Дівчина, ніяковіючи, залилася палким рум'янцем.

— Ну, гаразд. Спробую тобі допомогти. Хоча доведеться у цій справі обвести круг пальця того стариганя Бешира. Він стереже спокій башкадин і нікого, крім неї, не підпускає до султанського ложа. Але не все у нього під контролем, — підморгнув дівчині Ахмет-ага.

Та радісно заусміхалася. Тоді ж почула:

— А зараз непомітно повертайся до себе. Я дам тобі знати, коли знадобишся.

— Хай Аллах вам допомагає, вельмишановний аго, — залепетала потішена Зевкі й нечутно вислизнула за двері покоїв.

«Важкий сьогодні був вечір. Утім, треба хоч трохи відпочити, бо завтра буде ще важче», — залишившись на самоті, подумав євнух.

Тоді зняв каптан і безсило впав на ліжку.

Розділ II

Небажана вагітність

Валіде Шехсувар намагалася збадьоритися після безсонної ночі, тому забажала випити кави. Служниця запросила її до столика з ароматним напоєм, який щойно доставили з кухні.

— Прощу, султано, — запропонувала, дбайливо знімаючи з кавника гаптований золотом рушничок.

Раптом почула:

— Стривай! Налий-но собі та скуштуй.

Ульміє підкорилася дивній вимозі. Відпивши під пильним поглядом валіде з порцелянового горнятка кави, напружено її проковтнула.

— Як тобі? — запитала султана.

Цим спантеличила служницю. Замислившись, вона здивовано відповіла:

— Смачно, як завжди...

Валіде не зводила очей з Ульміє, нервово смикаючи кістлявими пальцями перлини у намисті. Та намагалася зрозуміти, до чого ці запитання. Коли ж збагнула, додала:

— Можете спокійно пити, султано. Кава не отруйна.

Шехсувар із полегкістю видихнула й упевнено пригубила горнятко з напоєм, звабливий аромат якого зводив її з розуму. Якось її кавування навіть спричинило пожежу в Старому палаці¹². Про це вона постійно розповідала, як про яскравий спогад молодості. Зараз же, смакуючи кавою, запитала:

— Які новини? Що чути від Ахмета-аги?

Ульміє зразу відрапортувала:

— Він переказав мені, що має до вас, султано, термінову розмову.

Не встигла служниця це проказати, як до покоїв валіде постукав Ахмет-ага.

— Вибачте, султано, що турбую, але маю до вашої величності невідкладну справу.

Шехсувар, відставивши горнятко з кавою, продемонструвала готовність вислухати євнуха. Той неквапливо почав доповідати.

— Як ви знаєте, протягом ночі я намагався з'ясувати, хто ж бажав смерті Гюльшен. Для цього допитав наложниць. Так дізнався, що перед убивством покійна мала проблеми зі здоров'ям, тому відвідувала гаремну лікарку.

— І що її турбувало? — зацікавилася валіде.

— Нудота і блювання. Гюльшен думала, що має проблеми зі шлунком. Лікарка, оглянувши її, повідомила про вагітність.

— Що? — злетіли сиві брови валіде. — Як таке можливо?!

— От і я про те... Бо ж у повелителя ця наложниця не була на хельветі¹³.

— То звідки ця вагітність, аго? — не стримуючи обурення, закричала Шехсувар.

Євнух пробурмотів несміливо:

— Від когось із наших шехзаде...

— О, мій Аллаху, дай мені сил, — тримаючись за серце, застогнала валіде.

Ульміє піднесла їй келих із водою. Та, тремтячи від обурення, швидко його спустошила. Коли ж перевела подих, звернулася до Ахмета-аги.

— Чому про вагітність не доповіла мені лікарка?

— А тут найцікавіше, султано, — з інтригою у голосі мовив євнух.

Витримавши невеличку паузу, пояснив:

— Кизляр-ага заборонив їй. Вона сама мені сказала.

Почуте геть засмутило валіде. Тоді до неї звернувся Ахмет-ага зі словами:

— Вибачте за зайвий клопіт, султано. Але дуже прагну дізнатися вашу думку з приводу того, як нам діяти у цій непростій ситуації.

Шехсувар, трохи відійшовши од шоку, запитала:

— А що ти зробив би на моєму місці?

Ахмет упевнено відповів:

— Спершу звільнив би з посади кизляр-аги стариганя Бешира. Він не в стані через похилий вік пильнувати гарем, хоч і встигає плести інтриги... Вважаю, що саме Бешир відповідає за смерть Гюльшен. Якби доповів вам, султано, про її вагітність, лікарка зробила б усе, що треба, й дівчина могла би спокійно жити. Бо здається мені, хтось її

отруїв, щоби захистити шехзаде від покарання за порушення правил бездітності.

— Це так, — погодилася валіде і додала:

— Головне тепер — дізнатися, кого кизляр-ага вигороджує? Хто звабив цю нещасну дівчину, зробивши їй дитину?

Євнух поділяв думку валіде. Знав, як вона хвилюється про безпеку сина Османа III, якому загрожував кожен із замкнених у кафесі шехзаде. Адже піддані в Османській імперії вже скидали з трону правлячих султанів, возвеличуючи їхніх братів. Принаймні так трапилося з чоловіком валіде — Мустафою II.

Згадавши свої поневіряння після його повалення та швидкої смерті, а також перелякані очі малого сина, якого п'ятдесят років тому ув'язнили у кафесі, Шехсувар вирішила не облишати цю справу на самоплив. Тому відразу ж розпорядилася:

— Приведи до мене кизляр-агу. Я спробую його розговорити. А ти, — звернулася до служниці, — подбай про переведення лікарки до Старого палацу. Як почне вбиратися, скажи, що це — в її інтересах. Бо вона є свідком убивства, тому нехай мовчки забирається звідси.

Ульміє чемно вклонилася і разом з євнухом подалася до виходу з покоїв. А валіде їм услід прокричала:

— Тримайте все, про що тут ішлося, у таємниці. Не хочу, щоби чутки дійшли до вух мого лева.

Ті поспішно закивали головами.

Євнух, побажавши успіху служниці, поквапився на пошуки Бешира-аги. Не знайшовши того у його кімнаті, прибіг до покоїв наложниць.



Кизляр-ага. Ж. Б. Ван Мур. 1714 р.

Там довго усіх розпитував, але безрезультатно: ніхто не бачив головного євнуха. Застав Бешира аж біля хамаму хасекі, де той куняв, сидячи у кріслі.

— Прокидайтеся! Валіде вас кличе! — на весь голос закричав Ахмет-ага.

Головний євнух заметушився з переляку:

— Що? Де? Куди?

— Ходімо зі мною до валіде, яка послала за вами, — повторив Ахмет. Кизляр-ага, не сперечаючись, поплівся за ним коридором.

Валіде зустріла Бешира-агу в ошатному вбранні — підбитій хутром оксамитовій сукні та шовковому тюрбані, оздобленому разками перлів. Коли ж той почав сипати компліментами, наказала Ахмету-азі залишити їх наодинці. Тож довелося йому чекати за дверима, прислухаючись до того, що відбувається у покоях валіде.

За кілька хвилин почув звідти крики про допомогу. Увірвавшись туди, побачив, як кизляр-ага б'ється у конвульсіях на камінній підлозі.

— Поклич лікаря, негайно! — волила налякано валіде.

Ахмет стрімголов помчав за допомогою.

До ночі намагалися отямити кизляр-агу, але марно. Той лежав непритомний.

— Що з ним? — випитував Ахмет-ага у головного лікаря Мехмеда-челебі.

— Апоплексичний удар, — почув у відповідь.

— Він видужає?

— Важко сказати, які на нього у Всевишнього плани... — розвів руками лікар.

Така відповідь не задовольнила Ахмета, який понад усе зараз бажав кизляр-азі здоров'я і гарного самопочуття. Адже розумів: тільки він знає, хто зі шехзаде винен у смерті Гюльшен.

Над ранок стан кизляр-аги не поліпшився: він усе ще перебував у безпам'ятті. Засмучена цим, валіде все ж вирішила не скасовувати намічену заздальгідь поїздки до гробниці прабабусі Османа III — валіде Хатідже Турхан. Адже там спочивали її донька Хібетуллах з онукою. Тому наказала Ахмету-азі супроводжувати її дорогою до гробниці. Прагнула обговорити з ним нагальні справи.

Їдучи в одній гарбі, валіде почала бесіду з нарікань на важку долю.

— Що за життя таке у мене? Дитиною я втратила волю, а зовсім молодою — чоловіка. Його повстанці скинули з трону, зробивши султаном брата. Тоді у мене забрали сина, якому не виповнилося і п'яти років. На усі мої прохання дозволити хоча би побачитись із ним, постійно чула: «Дякуй Аллаху, що він живий». Єдиною розрадою у Старому палаці — палаці Сліз, як його ще називають, була моя донька. А ти знаєш, що валіде Гюльнуш дала їй своє перше ім'я — Хібетуллах?¹⁴ — звернулася валіде до євнуха.

Той, сидячи навпроти неї, здивовано закліпав очима. Адже хоча й віддав більшу частину свого життя служінню її сину, вперше чув таку подробицю про його сестру.

— Тепер знатимеш, — усміхнулася валіде.

Пригадала, як раділа, коли її красуню доньку дядько Ахмед III видав заміж за дуже заможного пашу Сірке Османа, влаштувавши їм пишне весілля. А на махр¹⁵ наречений витратив аж двадцять тисяч золотих¹⁶. Небувала на той час сума.

— Невдовзі я стала бабусею. А через п'ять років поховала дочку, яка завчасно померла від чуми, — продовжила зі сльозами валіде. — Тож мусила стати для внучки матір'ю. Згодом справила їй бучне весілля, видавши заміж за достойного пашу Хаджи Алі. Але і її хвороба забрала у мене. Зосталася я сама-самісінька горювати в Старому палаці, прагнучи смерті. Проте життя на старості років винесло мене на гребінь слави, зробивши валіде мого лева — султана Османа III.

— Ніколи не забуду, як вас, султано, зустрічали стамбульці під час церемонії переїзду до палацу Топкапи. Казали, що ви є їхньою матір'ю, і з нетерпінням чекали, доки визирнете із заґратованого паланкіна, щоби привітати їх, — нагадав із захопленням Ахмет-ага.

— Ах, це було так чудово, наче уві сні... — пригадала старенька Шехсувар.

На її тонких зморщених устах засяяла усмішка, яка оголила жовті рідкі зуби.

— Після сидіння у чотирьох стінах упродовж усього життя того дня до мене було прикуто стільки уваги, що я навіть розгубилася, — додала, сміючись, валіде. — Але зустріч із сином-султаном, з яким ми нарешті возз'єдналися після півстолітньої розлуки, мене збадьорила. З усіх боків — тільки приємні слова та коштовні подарунки. То був прекрасний час. Дав би Аллах моєму синові ще й нащадків... — проказала замріяно.

— Ось про це я і хотів із вами, султано, поговорити, — вставив діловито Ахмед-ага. — Знаю, що обирати наложниць — справа кизляр-аги. Але поки він хворіє, я міг би наглядати за гаремом та обрати нову коханку для нашого величного падишаха.

— Добре, що ти турбуєшся про це, аго, — схвалила його прагнення вислужитися валіде. — Але не забувай, який нетерплячий мій лев до жінок. Складне життя на самоті зі своїми страхами та думками позначилося на його характері. І на це треба зважати, — зауважила. — Бо й сьогодні він забажав не виходити зі своїх покоїв, щоби повністю віддатися мистецтву каліграфії, яке його з дитинства рятувало від нестерпної самотності.

— Я був і залишаюся вірним рабом та слугою його величності султана. Віддаючи про його уподобання, уже обрав серед наложниць

відповідну дівчину. Якщо дозволите, приведу її сьогодні вночі до повелителя, — запропонував Ахмет-ага.

— Не заперечуватиму, — заявила валіде. — Ба, навіть допоможу, запросивши до себе ввечері башкадин Лейлу, щоби не заважала тобі з реалізацію задуму. Бо, причарувавши мого лева, вона не змогла зачати дитину. Утім, пильно стежить за тим, щоби до нього, крім неї, нікого не підпускали.

— Хай Аллах дарує вам, султано, й нашому повелителеві довгих і щасливих літ, — побажав, зрадівши, євнух.

Коли гарба зупинилася, допоміг старенькій неповороткій валіде вибратися звідти та провів її до могил родичок. Сам вийшов на вулицю, аби зачинити вхід до гробниці.

Попереду нього височіла велична Нова мечеть, яку дев'яносто років тому звела на пристані Еміньюн наймовірніша жінка — Хатідже Турхан. Золочені маківки масивних мінаретів із трьома різними шерефе¹⁷ на кожному виблискували у променях яскравого весняного сонця, ваблячи погляд перехожих та веслярів, які перетинали на човнах Золотий Ріг. Над ними у розігрітому повітрі ширяли чайки.

Поряд, за масивною камінною стіною мечеті, містилися розкішні покої — Хюнкяр Касри¹⁸, зведені для сина Хатідже Турхан — султана Мехмеда IV. Щоразу, коли Ахмет-ага їх відвідував, дивувався красі витончених кахлів на стінах із візерунками рослин та квітів райського саду. Але найбільше його вразив вигляд дерев'яного склепіння, котре прикрашали сотні тисяч вирізьблених та вкритих золотом зірок. У світлі тисячі свічок вони починали сяяти, наче у нічному небі.

Замріявшись, євнух не помітив, як неподалік гробниці почали збиратися люди зі дзбанамі та глечиками у руках. Вони чекали на відкриття віконця мармурового себія¹⁹ з ажурним дахом, який належав до благодійного комплексу Хатідже Турхан. Там, за її заповітом, щодня наливали усім охочим питну воду, а на свята — ще й солодкий шербет зі спеціально заготовленого меду з острова Евбея²⁰. Тому до опівдня тут завжди ставало людно.

Аби захистити валіде од сторонніх поглядів, Ахмет-ага наказав охоронцям оточити гробницю. Сам же поквапився вивести її звідти і всадовити до обшитого червоним оксамитом повоза.

Скинувши зі сивого волосся чорну шовкову шаль, Шехсувар глибоко видихнула, а потім проказала:

— Пом'янула я усіх своїх — чоловіка та дітей. Добре, що вони разом спочивають у гробниці, яку для себе та членів династії²¹ звела моя землячка Хатідже Турхан. Нехай Аллах дарує їй вічне життя у раю!

— Амінь! — відреагував на такі слова євнух і почув задумливе:

— Хочу і сама тут упокоїтися. Вже недовго лишилося...

— Не кажіть так, султано. Ви — наша берегиня. Тож маєте жити!

— Дякую, аго. Всевишній наділив мене довгим життям. Не кожному випадає таке щастя — дожити до 75-ти років, — заусміхалася валіде.

За хвильку додала:

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ